

บทบาทของแซกโซโฟนในวงดนตรีประเภทต่าง ๆ

The role of saxophone in various bands

วรวิทย์ สมัยเทอดศักดิ์*

Vorawut Samaithersdak*

รับบทความ: 17 มิถุนายน 2563 / แก้ไขบทความ: 11 พฤศจิกายน 2563 / ตอรับการตีพิมพ์ 25 พฤศจิกายน 2563

บทนำ

ดนตรีนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติของมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม มาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ซึ่งเริ่มจากการแสดงออกทางอารมณ์ ดีใจ เสียใจ โกรธ รัก ความกลัว ความเชื่อถือศรัทธาในสิ่งที่มองไม่เห็นหรือความไม่รู้ อาจกล่าวได้ว่า ดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเสียงซึ่งมนุษย์สร้างขึ้น อาจลอกเลียนแบบเสียงจากธรรมชาติ หรือเสียงอะไรก็ตามแต่ นำเสียงนั้นมาเรียบเรียงให้มีระเบียบ และสำคัญที่สุดนั้น ดนตรีต้องมีอารมณ์ในการที่จะสื่อสารไปยังผู้ฟัง อันก่อให้เกิดความรู้สึกทางด้านอารมณ์ สติปัญญา และความคิดแก่ผู้ที่ได้ยินในด้านโลกาภิวัตน์ทางดนตรี เดิมทีในอดีตเรามีเครื่องดนตรีที่ผลิตขึ้นจากวัสดุดิบในธรรมชาติ อาทิ ดิน หิน ไม้ ไหม เหล็ก หนัง ไม้ไผ่ ผลไม้ เช่น น้ำเต้า เป็นต้น เพื่อนำมาผลิตเป็นเครื่องดนตรีให้แก่นักดนตรี ใช้บรรเลงบทเพลงที่นักประพันธ์เพลงหรือคีตกวีได้รังสรรค์แต่ผู้ฟัง ในแต่ละยุคแต่ละสมัย จนสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

แซกโซโฟน (Saxophone) จัดเป็นเครื่องดนตรีสากล ประเภทเครื่องเป่าออดนิยมนชนิดหนึ่งที่มีผู้สนใจเรียนมากที่สุด เนื่องจากเครื่องแซกโซโฟนมีหลายขนาด สามารถฝึกฝนตั้งแต่เล็กจนถึงระดับผู้ใหญ่ เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย สัมผัสเสียงไพเราะจับใจ สามารถสะกดให้ผู้บรรเลงและผู้ฟังตกอยู่ในภวังค์และมนต์สะกดของเสียงแซกโซโฟน

บทความนี้ผู้เขียนได้สังเคราะห์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีแซกโซโฟน ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาบทบาทของแซกโซโฟนในวงดนตรีประเภทต่าง ๆ

ประวัติความเป็นมาของแซกโซโฟน

แซกโซโฟน จัดเป็นเครื่องดนตรีสากล ประเภทเครื่องเป่าลมไม้ (The Woodwind Instruments) ชนิดลิ้นเดี่ยว (Single Reed) เหมือนกับเครื่องดนตรีคลาริเน็ต แม้ว่าตัวเครื่องจะทำด้วยโลหะ แต่สัมผัสเสียงก็กระเดียดมาทางเครื่องลมไม้ แซกโซโฟนจึงได้รับฉายาว่า "คลาริเน็ตทองเหลือง" (Brass Clarinet) ที่ได้รับความนิยมเล่นกันทั่วไปก็ว่าได้ ตั้งแต่เพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิก เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงหมอลำ เพลงสตริง เพลงเพื่อชีวิต เพลงสมัยนิยม เป็นต้นโดยสามารถเล่นได้ทุกแนวดนตรี และสามารถถ่ายทอดอารมณ์

* วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

* The College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute Ministry of Culture

ได้หลากหลายทั้งอารมณ์เศร้า ซึ่ง ดีใจ สนุกสนาน เร้าใจ ตามแต่บทเพลงที่แต่งขึ้นโดยถ่ายทอดอารมณ์ผ่านศิลปินผู้บรรเลงเครื่องแซ็กโซโฟน ถูกประดิษฐ์คิดค้นขึ้นโดย Antoine – Joseph Sax แต่คนทั่วไปมักเรียกเขาว่า ออดอล์ฟแซ็ก (Adolphe Sax) เขาเป็นชาวเบลเยียม (Belgium) เกิดที่เมืองดินานท์ (Dinant) เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1814 ระหว่างปี ค.ศ. 1840–1841 เขาได้ประดิษฐ์แซ็กโซโฟนและได้นำออกแสดงในงานนิทรรศการเครื่องดนตรีที่กรุงบรัสเซลส์ในปี ค.ศ. 1841 แต่คณะกรรมการไม่ได้มอบรางวัลให้แก่เขา

โดยอ้างว่าเขาอายุยังน้อย ในที่สุดเขาก็ได้ย้ายไปตั้งร้านซ่อมและประดิษฐ์เครื่องดนตรีที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในขณะเดียวกันเขาพยายามพัฒนาแซ็กโซโฟนจนสมบูรณ์และได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ ในปี ค.ศ. 1846 ที่กรุงปารีส เขาได้ชื่อว่าเป็นครูแซ็กโซโฟนคนแรกของโลก โดยเริ่มสอนที่สถาบันดนตรีแห่งกรุงปารีสในปี ค.ศ. 1857 เป็นเวลา 13 ปี เขาเสียชีวิตในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1894 ที่กรุงปารีสเมื่อมีอายุได้ 80 ปี

ภาพที่ 1 Antoine – Joseph Sax (ค.ศ.1814 - ค.ศ.1894)

ที่มา: <https://doodlefinder.org/adolphe-sax>

บทเพลงชิ้นแรกที่มีทางเพลงสำหรับแซ็กโซโฟนรวมอยู่ด้วยประพันธ์โดย Berlioz โดยมี ออดอล์ฟแซ็ก เป็นผู้บรรเลงแซ็กโซโฟนเอง บรรเลงครั้งแรกในปี ค.ศ.1844 หลังจากนั้นความนิยมก็แพร่หลายไปทั่วโลก

ตระกูลของแซ็กโซโฟน

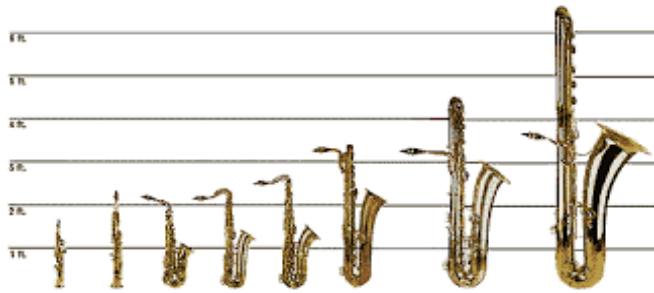
ตระกูลดั้งเดิมของแซ็กโซโฟนตามที่จดทะเบียนไว้ในประเทศฝรั่งเศสมีทั้งหมด 14 ชนิด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ใช้ในวงดุริยางค์ทหาร 7 ชนิด

- Sopranino in Eb - Soprano in Bb - Alto in Eb - Tenor in Bb
- Baritone in Eb - Bass in Bb - Contrabass in Eb

2. กลุ่มที่ใช้ในวงออร์เคสตรา 7 ชนิด

- Sopranino in F - Soprano in C - Alto in F - Tenor in C
- Baritone in F - Bass in C - Contrabass in F

ภาพที่ 2 ตระกูลของแซ็กโซโฟน (Family of Saxophone)

ที่มา: <http://www.geocities.ws/jazzsaxamaphone1212/AdolphSax.html>

ชนิดของแซ็กโซโฟน

ตระกูลแซ็กโซโฟนเป็นตระกูลใหญ่เช่นเดียวกับตระกูลคลาริเน็ตแซ็กโซโฟนมีขนาดแตกต่างกันถึง 7 ขนาดด้วยกัน แต่นิยมใช้ในปัจจุบันมี 4 ชนิดด้วยกัน ชนิดของแซ็กโซโฟนไว้ว่าแซ็กโซโฟนในปัจจุบันประกอบด้วยแซ็กโซโฟนโซปราโน, แซ็กโซโฟนอัลโต, แซ็กโซโฟนเทเนอร์และแซ็กโซโฟนบาริโตน ในบรรดา 4 ชนิดที่กล่าวมานี้ แซ็กโซโฟนโซปราโนเป็นแซ็กโซโฟนที่มีระดับเสียงความถี่เสียงสูงที่สุด ตามด้วยแซ็กโซโฟนอัลโต แซ็กโซโฟนเทเนอร์และสุดท้ายที่ต่ำคือแซ็กโซโฟนบาริโตน

1. แซ็กโซโฟน โซปราโน (Soprano Saxophone) เป็นแซ็กโซโฟนที่มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบาและมีความถี่สูงที่สุด เนื่องจากมีขนาดเล็กและน้ำหนักเบาจึงสามารถถือไว้ในมือได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้สายสะพายแซ็กโซโฟน อย่างไรก็ตามแซ็กโซโฟนโซปราโนไม่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการหัดเล่นแซ็กโซโฟนหน้าใหม่ เนื่องจากมีความยากในการเป่ามากกว่าแซ็กโซโฟนอัลโตและเทเนอร์ ในปัจจุบันแซ็กโซโฟนโซปราโนจะมีรูปทรงให้เลือก 2 แบบ คือแบบตรง และแบบโค้งก็จะมีลักษณะเหมือนกับแซ็กโซโฟนอัลโตแต่มีขนาดเล็กกว่าอยู่ในระดับเสียง Bb

ภาพที่ 3 แซ็กโซโฟนโซปราโน (Soprano Saxophone)

ที่มา: ศุภษา พิริภักดิ์ (2558, น.11)

2. แซ็กโซโฟนอัลโต (Alto Saxophone) เป็นแซ็กโซโฟนที่ดีที่สุดสำหรับผู้เริ่มต้น เนื่องจากเป็นแซ็กโซโฟนที่เป่าง่ายกว่าแซ็กโซโฟนโซปราโนและมีน้ำหนักเบากว่าแซ็กโซโฟนเทเนอร์แซ็กโซโฟนอัลโตสามารถเป่าได้ในดนตรีหลาย ๆ สไตล์ไม่ว่าจะเป็นสไตล์คลาสสิก, ป๊อป, แจ๊ส แต่นักดนตรีคลาสสิกจะนิยมใช้แซ็ก

โซโฟนอัลโตในการเล่นมากกว่าการใช้แซ็กโซโฟนชนิดอื่น ๆ รวมถึงการเล่นดนตรีแบบแถววง,คอนเสิร์ตหรือมาร์ชซึ่งแบนด์ก็เช่นกัน แซ็กโซโฟนอัลโตจึงเป็นแซ็กโซโฟนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดอยู่ในระดับเสียง Eb

ภาพที่ 4 แซ็กโซโฟนอัลโต (Alto Saxophone)

ที่มา: ศุภษา พิริภักดิ์ (2558, น.12)

3. แซ็กโซโฟนเทเนอร์ (Tenor Saxophone)เป็นแซ็กโซโฟนที่ถูกใช้มากในการเล่นดนตรีแนวแจ๊ส แต่ก็สามารถเห็นแซ็กโซโฟนเทเนอร์ได้ในการเล่นดนตรีแบบอื่น ๆ เช่นกันเสียงของ แซ็กโซโฟนเทเนอร์จะมีลักษณะแบบนุ่ม ๆ อ้วน ๆ และต่ำกว่าแซ็กโซโฟนอัลโตและแซ็กโซโฟนโซปราโน รองจากแซ็กโซโฟนอัลโตแล้ว แซ็กโซโฟนเทเนอร์ก็น่าจะเป็นตัวเลือกที่มีมือใหม่ควรจะใช้ในการเริ่มต้นอยู่ในระดับเสียง Bb

ภาพที่ 5 แซ็กโซโฟนเทเนอร์ (Tenor Saxophone)

ที่มา: ศุภษา พิริภักดิ์ (2558, น.13)

4. แซ็กโซโฟนบาริโทน (Baritone Saxophone)เป็นแซ็กโซโฟนที่มีขนาดใหญ่และมีความถี่เสียงต่ำสุดและราคาแพงที่สุดในบรรดาแซ็กโซโฟน ดังนั้นแซ็กโซโฟนบาริโทนจึงไม่เหมาะแก่นักแซ็กโซโฟนมือใหม่ทั้งหลาย ความยาวของแซ็กโซโฟนบาริโทนจะมีขนาดอยู่ประมาณ 7 ฟุตทำให้ต้องเป็นผู้ชำนาญเท่านั้นจึงจะสามารถใช้เครื่องดนตรีประเภทนี้ได้อย่างคล่องแคล่ว อยู่ในระดับเสียง Eb

ภาพที่ 6 แซ็กโซโฟนบาริโทน (Baritone Saxophone)

ที่มา: ศุภษา พิริภักดิ์ (2558, น.14)

5. แซกโซโฟนเบส (Bass Saxophone) เป็นแซกโซโฟนที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีเสียงต่ำกว่าเทนเนอร์แซกโซโฟน 1 ช่วงคู่แปด (Octave) และต่ำกว่าบาริโทนแซกโซโฟนเป็นคู่ 4 สมบูรณ์ (Perfect 4th) เล่นโทนเบสเป็นหลัก ถือเป็นเครื่องที่ใช้แทนเสียงคอนทราเบสในวงประเภทเครื่องเป่า เนื่องจากมีขนาดใหญ่มาก ทำให้ไม่ค่อยได้เห็นในวงดนตรีทั่วไป ส่วนใหญ่จะใช้ในวงออร์เคสตราหรือวงโยธวาทิต แต่ต้องเป็นผู้ที่ฝึกฝนจนเชี่ยวชาญแล้วเท่านั้น ขนาดของมันเรียกว่าใหญ่กว่าตัวผู้ถือด้วยซ้ำ และเนื่องจากเป็นเสียงเบสที่ใช้คุมวงจึงไม่เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นอยู่ในระดับเสียง Bb

ภาพที่ 7 แซกโซโฟนเบส (Bass Saxophone)

ที่มา: <https://www.walmart.com/ip/Model-661-Bass-Saxophone/429334036>

6. แซกโซโฟนคอนทราเบส (Contrabass Saxophone) เป็นเครื่องที่มีขนาดเกือบที่จะใหญ่ที่สุด มีความยาวเป็น 2 เท่าของแซกโซโฟนบาริโทน มีความสูงของเครื่องอยู่ที่ประมาณ 170-180 ซม. ซึ่งสูงกว่าผู้ถือ มีช่วงเสียงต่ำกว่าบาริโทนแซกโซโฟน 1 ช่วงคู่แปด เป็นเครื่องดนตรีที่พบเห็นได้ยาก เพราะวงดนตรีปัจจุบันไม่ค่อยได้ใช้โทนเสียงต่ำกว่าเสียงเบสเท่าไหร่นัก แต่ยังคงมีการผลิตอยู่ไม่มาก เสียงจะเป็นลักษณะ Buzzy มากกว่าจะบอกได้ว่าเล่นโน้ตตัวอะไรเพราะความใหญ่ของตัวเครื่องต่อปากเป่า นอกจากจะไม่ค่อยพบเห็นเครื่องดนตรีชนิดนี้แล้ว ยังหาคนเล่นได้ค่อนข้างน้อยอยู่ในระดับเสียง Eb

ภาพที่ 8 แซกโซโฟนคอนทราเบส (Contrabass Saxophone)

ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Contrabass_saxophone

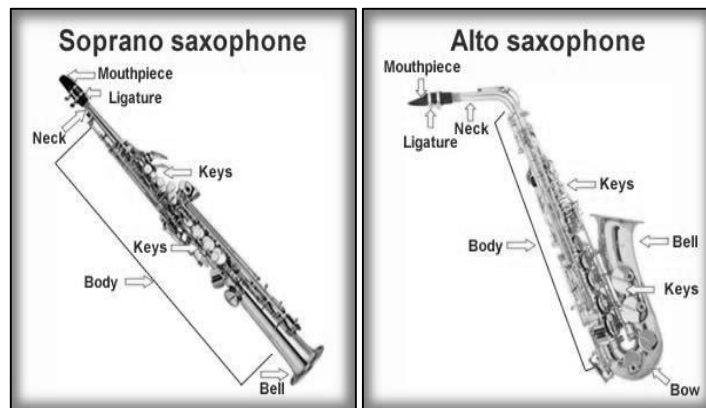
ภาพที่ 9 รูปของแซกโซโฟนที่นิยมนำมาบรรเลง (โซปราโน อัลโต เทเนอร์ และบาริโตน)

ที่มา: <https://danabreu.com/saxophone-stuff/>

วิธีการปฏิบัติ

แซกโซโฟนทั้งตระกูลจะมีระบบนิ้วเหมือนกัน จะต่างกันก็แต่ขนาดของเครื่องดนตรีที่ทำให้ระดับเสียงแตกต่างกันเท่านั้น การเปลี่ยนเครื่องมือชนิดหนึ่งไปยังอีกชนิดหนึ่งเป็นเรื่องไม่ยากนัก พื้นฐานการวางปากมีส่วนที่เหมือนกัน เพียงแต่ปรับให้คุ่นกับเครื่องชนิดที่ใหญ่หรือเล็กกว่าเท่านั้น โน้ตที่ใช้สำหรับแซกโซโฟนทุกชนิดจะเขียนบนกุญแจซอลเท่านั้น

ส่วนประกอบของแซกโซโฟน

ภาพที่ 10 รูปส่วนประกอบของแซกโซโฟนโซปราโนและแซกโซโฟนอัลโต

ที่มา: http://www.ecarddesignanimation.com/home/soprano_saxophone.php และ

http://saxophonedd.blogspot.com/2012/07/blog-post_8652.html

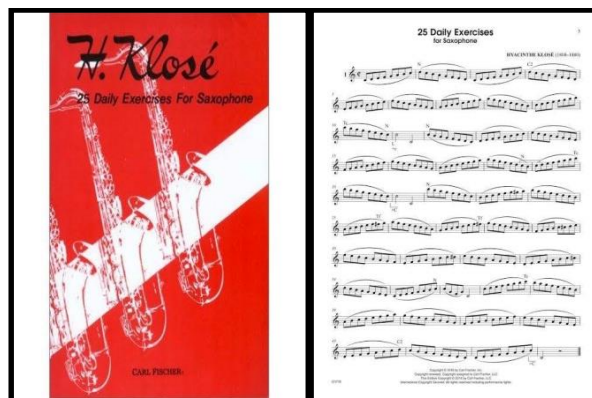
ระดับช่วงเสียงของแซ็กโซโฟน

ภาพที่ 11 ระดับช่วงเสียงของแซ็กโซโฟน

ที่มา: <http://www.musiclib.psu.ac.th/data/western-musuc/Chapter3/CHAP3-2.htm>

ตัวอย่างบทฝึกสำหรับแซ็กโซโฟน

ภาพที่ 12 รูปตัวอย่างแบบฝึกหัดแซ็กโซโฟนที่นิยมนำมาฝึกบรรเลง

ที่มา: <https://www.bookdepository.com/25-Daily-Exercises-for-Saxophone-H-Klose/9780825811517> และ <https://www.amazon.com/O1718-25-Daily-Exercises-Saxophone/dp/0825811511>

แซ็กโซโฟนที่ใช้ในวงดนตรีประเภทต่างๆ

สามารถแบ่งวงดนตรีประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

1) ประเภทของวงดนตรีสากล

บทเพลงที่เราฟังในปัจจุบัน ได้ถูกถ่ายทอดจากผู้บรรเลงเครื่องดนตรี โดยนักประพันธ์เพลงหรือคีตกวี เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นผู้ประพันธ์เพลงเป็นผู้ที่ตั้งจุดประสงค์ในการที่จะใช้เครื่องดนตรีใดบรรเลงขนาดเครื่องดนตรีก็ขึ้นลักษณะการจัดวงรูปแบบใดซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประพันธ์ความเหมาะสมและความต้องการที่จะใช้งานวงดนตรีสากลแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1. วงออร์เคสตรา (Orchestra) 2. วงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber Music) และ 3. วงแบนด์ (Band)

1. วงออร์เคสตรา (Orchestra)

มีวิวัฒนาการเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1600 จนถึงปัจจุบันทำให้วงออร์เคสตรามีความแตกต่างกันตามยุคสมัย วงออร์เคสตราประกอบด้วยเครื่องดนตรี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องสาย กลุ่มเครื่องเป่าลมไม้ กลุ่มเครื่องทองเหลือง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ และยังมีเครื่องนำเอาเปียโน หรือฮาร์ป มาร่วมบรรเลง รวมทั้งเครื่องดนตรีแซ็กโซโฟนมาผสมในวง ซึ่งขึ้นอยู่กับบทเพลงที่ประพันธ์ไว้มี

ผู้อำนวยเพลง (Conductor) คอยควบคุมการบรรเลงเพลงของนักดนตรี ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ประพันธ์เพลง

วงออร์เคสตราเป็นวงที่มีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีครบทุกกลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้ คือ 1. วงออร์เคสตราขนาดเล็ก มีผู้เล่น ตั้งแต่ 40-60 คน 2. วงออร์เคสตราขนาดกลาง มีผู้เล่น ตั้งแต่ 60-80 คน 3. วงออร์เคสตราขนาดใหญ่ มีผู้เล่น ตั้งแต่ 80 คนขึ้นไป

ขนาดของวงจะใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับเครื่องสายเป็นหลัก และผู้เล่นต้องฝีมือดี รวมถึงวาทยกรก็ต้องมีความสามารถอย่างยอดเยี่ยม ถ้าใช้เฉพาะเครื่องสายของวง Symphony Orchestra ก็จะเรียกว่า “String Orchestra”

สำหรับบทบาทของแซ็กโซโฟนในช่วงแรก ๆ นั้น หลังจากที่ อดอล์ฟ แซ็ก ได้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีชิ้นนี้ขึ้นมา ก็ได้มีนักประพันธ์เพลงหลายท่านได้เพิ่มแซ็กโซโฟนเข้าไป แต่ปรากฏว่าผู้เล่น แซ็กโซโฟนในเวลานั้นยังไม่มี ความเข้าใจในเทคนิคการบรรเลงสักเท่าไร ทำให้ไม่สามารถเข้ากับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นในวงได้ ทำให้ปัจจุบันมีเพลงสำหรับวงออร์เคสตราที่มีแซ็กโซโฟนมีค่อนข้างน้อย

ตัวอย่างเพลงที่มีแซ็กโซโฟนบรรเลงในวงออร์เคสตรานั้น เช่น Pictures at an Exhibition ประพันธ์โดย M. Mussorgsky ในปี 1874 ซึ่งในเพลงนี้ saxophone จะบรรเลงเป็นบทบาทเหมือน solo ในท่อน The old castle เพียงท่อนเดียวเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ในขณะนั้นมองว่าเสียงของแซ็กโซโฟนไม่สามารถเข้ากับเครื่องดนตรีหรือออร์เคสตราได้ ต่อมา ตั้งแต่ช่วงปี 1950 จนถึงปัจจุบัน ได้มีเพลงสำหรับออร์เคสตราที่มีแซ็กโซโฟนเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก

ภาพที่ 13 การเดี่ยวแซ็กโซโฟนร่วมกับวงออร์เคสตรา (Orchestra)

ที่มา: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_564755

2. วงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber Music)

หมายถึง วงดนตรีประเภทบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับแสดงภายในห้องโถง หรือสถานที่ที่จุผู้ฟังได้เพียงจำนวนน้อย ในสมัยแรกเล่นกันในห้องโถงตามราชสำนัก หรือคฤหาสน์ของขุนนางยุโรป และนักดนตรีเล่นกันเองในหมู่เพื่อนฝูง เนื่องจากใช้ผู้เล่นบรรเลงน้อยคน อีกทั้งไม่มีการใช้เครื่องขยายเสียงหรือตู้แอมป์ ผู้ฟังต้องตั้งใจฟัง และนักดนตรีต้องมีความสามารถในการบรรเลงด้วยจึงจะได้ยินเสียงที่ไพเราะจากการฟังเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ต่อมาคนเริ่มสนใจมากขึ้นสถานที่คับแคบ จึงเลื่อนไปเล่นในห้องโถงใหญ่ และใน Concert Hall ซึ่งจัดไว้เพื่อการแสดงดนตรีโดยเฉพาะ แชมเบอร์มิวสิก เน้นความสำคัญของนักดนตรีทุกคนเท่า ๆ กัน โดยปกตินักดนตรีจะมี 2-9 คน และเรียกชื่อต่าง ๆ กันตามจำนวนของผู้บรรเลง 2 คน ดูโอ (Duo) หรือ ดูเอ็ต (Duet), 3 คน ตรีโอ (Trio), 4 คน ควอเตท (Quartet), 5 คน ควินเตท (Quintet), 6 คน เซกซ์เตท (Sextet), 7 คน เซปเต็ต (Septet), 8 คน ออกเต็ต (Octet) และ 9 คน โนเนท (Nonet) นอกจากนี้ยังมีการประสมวงแบบต่าง ๆ ด้วยเปียโน และเครื่องสาย หรือเครื่องลมไม้กับเครื่องทองเหลือง ซึ่งแล้วแต่จุดประสงค์ในการแสดงถ้าจะกล่าวถึงบทบาทของแซ็กโซโฟนในลักษณะของวงแชมเบอร์มิวสิกนั้น คงจะต้องยกตัวอย่าง Saxophone Quartet ซึ่งมีเครื่องดนตรีทั้งหมด 4 ชิ้น ได้แก่ โซปราโน, อัลโต้, เทเนอร์, และบาริโตน วงในลักษณะนี้ถือว่าเป็นวงที่มีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูงในเรื่องของสไตล์และแนวเพลง เนื่องจากมีเครื่องดนตรีที่มีเสียงประสานครบทั้งสี่แนวเลยทำให้สามารถนำเพลงที่ประพันธ์สำหรับเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น สตริงควอเตท, วงร้องประสานเสียง มาบรรเลงโดยใช้แซ็กโซโฟนควอเตทได้

ภาพที่ 14 วงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber Music) ประเภท Saxophone Quartet

ที่มา: http://saugertiespromusica.org/west_point_saxophone2011.htm

3. วงแบนด์ (Band)

เป็นการประสมวงที่มีเครื่องเป่าเป็นหลักและมีเครื่องประกอบจังหวะประสมร่วมแบ่งได้ดังนี้คือ

3.1 วงคอนเสิร์ตแบนด์, วงซิมโฟนิคแบนด์ (Concert Band or Symphonic Band)

ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 กลุ่ม คือกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้ กลุ่มเครื่องเป่าทองเหลือง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะและซอด้บบเบิลเบส เป็นวงดนตรีขนาดกลางมีผู้เล่น 30-45 คน โดยนั่งบรรเลงเป็นหลัก และมีผู้อำนวยการวงคอยควบคุมการบรรเลง เพลงที่บรรเลงเป็นเพลงที่เขียนขึ้นสำหรับบรรเลงกับวงคอนเสิร์ตแบนด์ โดยเฉพาะเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 ซึ่งได้พัฒนามาจากวง โยฮวาทิต ลักษณะการบรรเลงจะเป็นการนั่งบรรเลง

แบบคอนเสิร์ต เหมือนกับวงดุริยางค์ซิมโฟนี และมีคลาริเน็ตBb เป็นเครื่องหลัก เทียบได้กับไวโอลินในวงดุริยางค์ซิมโฟนี วงแบนด์ชนิดนี้จะมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “ซิมโฟนิควินด์ อังซังเบลอ” (Symphonic Wind Ensemble) เมื่อมีแต่เครื่องเป่าล้วน ๆ บรรเลง (ไม่มีเครื่องกระทบจังหวะและดับเบิลเบส) วงซิมโฟนิคแบนด์ (Symphonic Band) เป็นการผสมที่เน้นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าชนิดต่าง ๆ เป็นสำคัญ และมีเครื่องประกอบจังหวะตามความเหมาะสม ใช้บรรเลงในร่ม ในห้องประชุม หรือห้องจัดแสดงดนตรี บทเพลงที่ใช้บรรเลงต้องเขียนขึ้นโดยเฉพาะ

สำหรับแซ็กโซโฟนในวงซิมโฟนิคแบนด์นั้น ถึงแม้ว่าแซ็กโซโฟนจะจัดอยู่ในประเภทเครื่องเป่าลมไม้ แต่เสียงของแซ็กโซโฟนก็ยังมีความเป็นเครื่องเป่าทองเหลือง จึงทำให้ในหลายๆ ครั้ง หน้าทีของแซ็กโซโฟนในวงคือ สนับสนุนหรือบรรเลงเหมือนกับเครื่องเป่าลมไม้เครื่องอื่น และสลับมาทำหน้าที่คล้ายกับเครื่องทองเหลืองในบางครั้ง

โดยมากวงซิมโฟนิคแบนด์ จะใช้แซ็กโซโฟนสี่เครื่อง คือ อัลโต้ 2 เครื่อง, เทเนอร์ 1 เครื่อง, และ บาริโตน 1 เครื่อง บางครั้งผู้เล่นอัลโต้ part 1 อาจจะเปลี่ยนเป็นโซปราโนในบางเพลง แต่จะไม่นิยมใช้โซปราโนสองเครื่องบรรเลงพร้อมกัน เนื่องจากมีความเสถียรในระดับเสียงค่อนข้างน้อย

ภาพที่ 15 วงคอนเสิร์ตแบนด์, วงซิมโฟนิคแบนด์ (Concert Band or Symphonic Band)

ที่มา: <http://nattharika25.blogspot.com/p/symphonic-band-or-concert-band.html>

3.2. วงโยธวาทิต (Military Band)

ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องเป่าลมไม้กลุ่มเครื่องเป่าทองเหลือง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ การใช้งานคล้ายกับวงแตรวง คือ บรรเลงภาคสนามมีการแสดงแปรแถวกลางแจ้ง แต่เมื่อวงโยธวาทิตนั่งบรรเลง เราเรียกว่า “คอนเสิร์ตแบนด์” (Concert Band) ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานระบุว่าโยธวาทิต หมายถึง วงดนตรีที่บรรเลงโดยทหาร

วงโยธวาทิตมีมาตั้งแต่สมัยโรมันใช้บรรเลงเพลงเดินแถวเพื่อปลุกใจทหาร ในสมัยสงครามครูเสด ได้ซบเซาไปพักหนึ่ง และเจริญอีกในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ต่อมาในสมัยนโปเลียน ได้ปรับปรุงให้มีเครื่องดนตรีอีกหลายชนิด เช่นพวกขลุ่ยผิว พวกปี่ และแตร ต่อมาก็เป็นต้นแบบของโยธวาทิต ในราวกลางศตวรรษที่ 19 เมื่ออดอล์ฟแซ็กนักประดิษฐ์เครื่องดนตรีชาวเบลเยียมได้ประดิษฐ์แซ็กโซโฟน และแตรต่าง ๆ ในตระกูลแซ็กฮอร์น จึงได้นำมาไว้กับวงโยธวาทิต ปัจจุบันวงโยธวาทิตมาตรฐานของอังกฤษใช้เครื่องดนตรี 56 ชิ้น

เหตุผลที่แซ็กโซโฟนได้ถูกสร้างขึ้นนั้น เพราะว่า ออดอล์ฟแซ็ก ต้องการเครื่องดนตรีที่มีโทนเสียงแบบเครื่องเป่าลมไม้ เช่น คลาริเน็ต แต่ให้เสียงที่ดังเหมือนเครื่องเป่าทองเหลือง โดยแซ็กโซโฟนได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรก ในวงโยธวาทิต โดยจะใช้ อัลโต้ เทเนอร์ และ บาริโทน

ภาพที่ 16 วงโยธวาทิต

ที่มา: <https://sites.google.com/site/wanladaandmusic/wng-yo-th-wathit>

3.3 วงแตร (Brass Band) คือ วงที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องเป่าทองเหลือง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ใช้บรรเลงประกอบการเดินแถวสวนสนาม แห่งพิธีต่าง ๆ หรือใช้บรรเลงในงานกีฬา โดยมีคหการ (Drum Major) เดินนำหน้าทำหน้าที่ให้สัญญาณในการเดินแถวบรรเลง แตรวงเหมาะสมสำหรับใช้บรรเลงกลางแจ้ง การแห่ต่างๆ เช่นในบ้านเราใช้แห่นาค แห่เทียนพรรษา เป็นต้น แตรวงมาตรฐานของอังกฤษใช้เครื่องดนตรี 26 ชิ้น

สำหรับการบรรเลงแบบ Brass Band นั้น เหมาะกับการใช้แซ็กโซโฟนเป็นอย่างมากเพราะมีความดังมากพอที่จะได้ยินในการบรรเลงกลางแจ้ง ซึ่งแซ็กโซโฟนจะมีหน้าที่ทั้งเล่นเป็นทำนองหลักและเสียงประสาน ส่วนแซ็กโซโฟนที่ใช้ในวง Brass Band นั้นจะไม่มีกำหนดจำนวนที่ชัดเจน แต่จะคล้ายกับวงในลักษณะอื่นคือ จะไม่ใช่โซปราโน มากกว่า 1-2 เครื่อง

ภาพที่ 17 วงแตร (Brass Band)

ที่มา: http://exclaim.ca/music/article/heavyweights_brass_band-dont_bring_me_down

3.4. วงแจ๊ส (Jazz Band)

ดนตรีแจ๊สเกิดจากชนผิวดำหรือนิโกร ซึ่งเป็นทาสที่นิวเอดิสันหลังจากที่หนีไปเปลี่ยนขายนิวเอดิสันให้อเมริกา พวกอเมริกาขาว ไฮไฮโอ แลบฝั่งแม่น้ำมิสซิสซิปปี ประเทศสหรัฐอเมริกา พวกอเมริกาจากอเมริกา ตะวันตก ก็อพยพเข้าเมืองนิวเอดิสันจึงทำให้เมืองนี้ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติรวมถึงฝรั่งเศส สเปน และ อังกฤษ แซ็กโซโฟนในวงดนตรีแจ๊สนั้น จัดว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมาก จนกระทั่งเมื่อมีการกล่าวถึงดนตรีแจ๊ส แซ็กโซโฟนจะต้องเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ผู้คนส่วนใหญ่นึกถึง บทบาทของแซ็กโซโฟนในวงนั้น จะทำหน้าที่เป็นทำนองหลัก ทำนองประสาน และ improvisation ส่วนในตำแหน่งผู้เล่น บาริโตนแซ็กโซโฟนนั้น จะคล้ายกับการบรรเลงในซิมโฟนิคแบนด์ นั่นก็คือ จะต้องเชื่อมระหว่างแซ็กโซโฟน และเครื่องเป่าชิ้นอื่นๆ เข้าด้วยกัน

ภาพที่ 18 วงแจ๊ส (Jazz Band)

ที่มา: <https://thanchanokfang.wordpress.com/2015/07/22/6-วงแจ๊ส-jazz-band/>

2) ประเภทวงดนตรีที่นิยมใช้แซ็กโซโฟนบรรเลงอาทิ เช่น วงดนตรีประเภท (ลูกกรุง) วงดนตรีประเภท (ลูกทุ่ง รำวงและหมอลำ) วงดนตรีประเภท (เพื่อชีวิต) วงดนตรีประเภท(สตริงคอมโบ) และวงดนตรียอดนิยม เป็นต้น

ในการบรรเลงดนตรีประเภทนี้ ส่วนใหญ่บทบาทของแซ็กโซโฟนก็คือบรรเลงเป็น solo ในบางท่อน และเป็นเสียงประสานบ้าง ซึ่งในบางครั้งจะมีการใช้ โซปราโนเคิร์ฟ (โซปราโนแซ็กโซโฟนที่มีรูปร่างเหมือนกับอัลโต แต่ขนาดเล็กกว่า) ซึ่งจะให้โทนเสียงเป็นเอกลักษณ์ จะสามารถพบเห็นได้ในวงลูกทุ่ง และหมอลำ

ภาพที่ 19 วงดนตรีประเภท(สตริงคอมโบ)

ที่มา: <https://sites.google.com/site/mymusicinsite/prapheth-wng-dntri-sakl/4-wng-khxmbor-hrx-string-khxmbor-combo-or-string-combo>

บทสรุป

แซ็กโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญและมีบทบาทในวงดนตรีประเภทต่างๆ อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นวงดนตรีสากล 1. วงออร์เคสตรา (Orchestra) 2. วงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber Music) 3. วงแบนด์ (Band) ประกอบไปด้วย วงคอนเสิร์ตแบนด์ (ConcertBand) วงโยธวาทิต (Military Band) วงแตร (Brass Band) วงแจ๊ส (Jazz Band) ที่ได้รับความนิยมเล่นกันทั่วไปก็ว่าได้ ตั้งแต่เพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิก เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงหมอลำ เพลงสตริง เพลงเพื่อชีวิต เพลงสมัยนิยม เป็นต้นโดยสามารถเล่นได้ทุกแนวดนตรี และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้หลากหลายทั้งอารมณ์เศร้า ซึ่ง ดีใจ สนุกสนาน รั้าใจ ตามแต่บทเพลงที่แต่งขึ้นโดยถ่ายทอดอารมณ์ผ่านศิลปินผู้บรรเลงซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเครื่องดนตรีชนิดนี้

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ ชันธศิริ. (2558). *ดุริยางคศิลป์ตะวันตกเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แซ็กโซโฟน. (2555). สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://saxophonedd.blogspot.com/2012/07/blog-post_8652.html
- โซปราโนแซ็กโซโฟน [Soprano saxophone]. (2563). สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.ecarddesignanimation.com/home/soprano_saxophone.php
- ณัฐริกา รัตนพาหุ. (2556). *วงคอนเสิร์ตแบนด์ วงซิมโฟนิคแบนด์ [Concert Band or Symphonic Band]*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://nattharika25.blogspot.com/p/symphonic-band-or-concert-band.html>
- วงดนตรีประเภท (สตริงคอมโบ)*. (ม.ป.ป.). สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sites.google.com/site/mymusiciansite/prapheth-wng-dntri-sakl/4-wng-khxmbo-hrux-string-khxmbo-combo-or-string-combo>
- วัลดา นามสกุล. (2557). *วงโยธวาทิต*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sites.google.com/site/wanladaandmusic/wng-yo-th-wathit>
- ระดับช่วงเสียงของแซ็กโซโฟน*. (2548). สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.musiclib.psu.ac.th/data/western-musuc/Chapter3/CHAP3-2.htm>
- ศุภษา พิธิภักดิ์. (2558). *ชนิดของ saxophone*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sites.google.com/>
- สุกรี เจริญสุข. (2545). *ศิลปะการเป่าแซ็กโซโฟน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์. ----- (2560, 22 พฤษภาคม). *อาศรมมิวสิก : นิชฌาน พิทยาธร นักแซ็กโซโฟนหน้าใหม่*. มติชน. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_564755
- อาคม ทีฆวาทิน. (2552). *แซ็กโซโฟนเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เอ็มไอเอส.

- Burek, C. (2011). *The heavyweights Brass Band don't bring me down*. Retrieved February 10, 2020, from http://exclaim.ca/music/article/heavyweights_brass_band-dont_bring_me_down
- Howe, R.S. (2003). The invention and early development of the Saxophone 1840-55. *Journal of the American Musical Instrument Society*;29, 97-180.
- Ingham, R. (1998). *The Cambridge companion to the Saxophone*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Klose, H. (1995). *25 Daily exercises for Saxophone*. Retrieved February 10, 2020, from <https://www.bookdepository.com/25-Daily-Exercises-for-Saxophone-H-Klose/9780825811517>
- (2014). *25 Daily exercises for Saxophone*. Retrieved February 10, 2020, from <https://www.amazon.com/O1718-25-Daily-Exercises-Saxophone/dp/0825811511>
- The Saxophone family*. (n.d.). Retrieved February 10, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Contrabass_saxophone
- The West point Saxophone quartet*. (2011). Retrieved February 10, 2020, from http://saugertiespromusica.org/west_point_saxophone2011.htm
- Walmart. (n.d.). Bass Saxophone. Retrieved February 10, 2020, from <https://www.walmart.com/ip/Model-661-Bass-Saxophone/429334036>
- Wiki. (n.d.). Contrabass Saxophone. Retrieved February 10, 2020, https://en.wikipedia.org/wiki/Contrabass_saxophone